

בס"ד

אור ליום ג', כ' חשוון תשפ"ב

לכב' מנהל קרן הצדקה "עם ישראל חי"
ידידי הדגול עושה ומעשה
ה"ר שמואל סקט נ"י

שלום רב.

בנוגע לשאלתך בענין שימוש בכסף מעשר לקניית כרטיסי הגרלה –
הנה, יש כאן שלש נקודות הטעונות בירור:

- א. מה הם השימושים המותרים בכסף מעשר?
- ב. האם מותר לקנות כרטיסי הגרלה בכספי מעשר, או שמא זה נחשב שימוש בכסף מעשר לצרכי עצמו?
- ג. אם זכה, למי שייך הפרס – למי שקנה את הכרטיס או לעניים?

ותחילה יש לדעת שלהרבה מאד פוסקים, כל ענין מעשר כספים אינו אלא מנהג בעלמא – עיין פתחי תשובה
יו"ד סי' של"א ס"ק יב, ובשו"ת שבט הלוי ח"ט סי' ר' כתב וז"ל: דאין מדקדקים כ"כ במעשר כספים דלהרבה דעות
אינו אפ"י חיוב דרבנן אלא חומרא של מצוה כשיטת הב"ח (יו"ד) סי' של"א (אות יט) ע"ש.

והנה, באשר לשימושים של כספי מעשר, אף שהרמ"א יו"ד סי' רמ"ט סע' א' הורה שאין לעשות מכסף מעשר
שום דבר מצוה רק יתנו לעניים, כבר כתב הט"ז (שם ס"ק א') להתיר ע"ש. ובזמננו, הנוהגים להפריש כסף
מעשר מן הסתם מתכוונים להשתמש בו לצרכי מצוה, ולא דוקא ליתנו לעניים, בפרט שכאן בארץ הקודש הביטוח
לאומי דואג שלא יהיו עניים ראויים לצדקה, באופן שמעט מאד עניים של ממש ישנם.

והנה, קניית כרטיסים להגרלה של קרן צדקה שההכנסות הולכות לצרכי מצוה, לכאורה אינה גרועה משאר צרכי
מצוה. ובפרט שחלק לא מבוטל הולך לצרכים ולנזקקים באמת. וגם ההוצאות של הקרן בפרסומים וכדומה הם
צורך מצוה, ואין בעיה לקרן לעשות כך עם תרומות שהגיעו מכספי מעשר, וכמו שכתב בשבט הלוי הנ"ל וז"ל:
מה שמוסדות אלה מוציאים חלק מכהספים כמה אחוזים לצורך קניית החפצים המוגרלים, גם מזה אין תברא,
דכמו שאין מדקדקים בעניים כשאנו מוסרים להם כספי צדקה אם עושים ההוצאות כולם לצורך כמו"כ כאן, וכ"ש
כאן דכדי להרויח לצדקה צריכים לקנות א"כ כולו צורך צדקה ע"ש.

אמנם, יש מפוסקי זמננו שטענו שאם יקנה כרטיס הגרלה בכסף מעשר ויזכה בהגרלה, הזכייה שייכת לעניים
ולא לקונה הכרטיס (ראה למשל בס' צדקה ומשפט להגרי"י בלוי זצ"ל פ"א הע' פה (עמ' כט) מה שהביא בשם
הגאון בעל אבן ישראל). אלא שלכאורה הכסף שמוציאים לקניית הכרטיס אינו תשלום עבור הפרס האפשרי.
אלא, כסף הקנייה ניתן עבור צדקה, וארגון הצדקה שעושה את ההגרלה נותן מטוב לבו פרס לאלה שתורמים
לקופה שלהם. ומצאתי בע"ה בשו"ת אגרות משה או"ח ח"ד סי' ע"ו אות ב' שכתב כן (לגבי הגרלה שאין מגבלה
על מספר הכרטיסים שיימכרו, ע"ש טעם החילוק, וכן הוא בנידון דידן) וז"ל: ... אם נזדמן לאחד שגורלו הרויח,
מעצם הדין הוא שלו דהא... מה שעושין כן הוא למתנה לאחד מהנותנין משום הזריזות לקנות כרטיסי הגרלה
לצדקה שע"ז הדרך שמוכרין הרבה יותר ונתקבץ לצדקה הרבה יותר מכפי שמבקשין שיתנו צדקה ואיכא רוחא
לצדקה ע"ז שלכן הרשות ביד הגבאים ליתן מתנה זו ע"ש.

ובכל אופן, נראה שאם מנהל קרן הצדקה רואה בפרס מתנה של מוסד הצדקה לזוכה וכנ"ל, אין כאן רכישה של
הפרס ע"י רכישת הכרטיס, ופשוט שהפרס שייך לקונה הכרטיס גם אם קנה מכספי מעשר.

ובכן, גלענ"ד למעשה שיש להתיר קניית כרטיסי הגרלה של מוסד צדקה בכסף מעשר, וכפי שכבר הורו הגאונים
האגרו"מ והשבט הלוי הנ"ל. זה יצילנו משגיאות.

הכו"ח בכל הכבוד הראוי
ומאחל הצלחה בכל אשר תפנה

מרדכי רבינוביץ